

A pozsonyi hídfő, a dunacsúni vízlépcső és a pozsonyi „Balaton”

A győztesek 1946 nyarán „tetemre hívták” Párizsba, a békekonferenciára, a Német Birodalom csatlós, legyőzött államait. Ezúttal a Magyar Kormány küldöttsége, Gyöngyösi János külügyminiszterrel az élen, részt vett azon. Akkor az 1945. november 4-én győztes Kisgazdapárt vezette a Magyar Kormányt. Szemben az 1919. évi nyári béketárgyalásokkal, amikor Magyarország nem volt jelen Versailles-ben, mert Károlyi Mihály megbuktatása, és lemondása után a bolsevisták Kun Béla vezetésével diktatúrát vezettek be hazánkba. Kun Bélával a győztesek nem álltak szóba és Kun Béla se volt hajlandó Versailles-be békedelegációt küldeni, abban a hitében, hogy a kommunizmus világméretű győzelmet fog aratni. Addigra Magyarország nagy részét a szomszéd államok hadseregei megszállták, így Felső-Magyarországot a cseh légiók, Erdélyt és a Partiumot a románok, a Délvidéket a szerbek, Fiumét az olaszok, és Horvátország elszakadt tőlünk. A békekonferencia területi rendelkezéseit szeptember 10-én lezárták, ezért korrekcióra nem volt lehetőség. Tehát Magyarországról hivatalosan senki se követelhetette az általános népszavazás elrendelését. Akkor a román hadsereg nemcsak Budapestet foglalta el, hanem eljutott Győrig és Veszprémig, és kirabolta az országot. Az ún. trianoni békediktátumot Versailles-ben, a királyi palota Nagy-Trianonnak nevezett egykori kocsiszíkjében, 1920. június 4-én írta alá a magyar küldöttség. Azért voltunk kénytelenek aláírni a békediktátumot, mert csak ezután voltak hajlandók a nagyhatalmak Magyarország önálló államiségét elismerni, és e nélkül a külkereskedelmünk nem indulhat meg, és hitelt se kaphattunk volna.

A II. világháborút lezáró 1946. évi párizsi békekonferencia Magyarországgal szembeni eljárásában semmivel sem volt jobb, mint az 1920. évi. Nemcsak gazdasági jóvátételben, politikai előírásokban, a lakosság kitelepítésében volt kegyetlen, hanem visszaállította az ún. trianoni határokat, sőt három Észak-dunántúli községünket Csehszlovákiának adományozták. A trianoni határok teljes visszaállítása Sztálin kívánságára történt, mert Petru Groza román politikus, Mihály király eltávolítását a trónról, azzal a feltétellel vállalta el, ha az észak-erdélyi területen a trianoni határok szerint mindent visszakapnak. (A szovjet-magyar fegyverszüneti megállapodás ugyanis a Nagyvárad – Szatmárnémeti közötti sávban a határkijelölés lehetőségét nyitva hagyta.) A másik ok, amiért a trianoni határokat állították vissza: Sztálin elvtárs bosszút akart állni rajtunk azért, mert 1945. november 4-én, a parlamenti választáson a magyar nép döntő arányban a Kisgazdapártra szavazott, és nagyon lemaradt a magyarországi Kommunista Párt. Megjegyzem, hogy érthető volt a magyar választók döntése, mert a Vörös Hadsereg gyalázatosan mutatkozott be a magyarországi hadjárat során. Ennek szomorú jelensége volt az ún. „szifilizáció”. Ezenkívül súlyos megrázkódtatás volt a „háborús bűnösök” és magas rangú katonatisztek sorozatos kivégzése, a „malenkij robot”, a GULAG-Lágerek, és a hadifoglyaink visszatartása a békeszerződés aláírása után is. Mindez olyan ellenszenvet váltott ki a Szovjetunióval szemben, hogy „kötéllal kellett fogni” a Kommunista Pártba a párttagokat, és nagyon sok ún. kisnyilast, sőt német nemzetiségű, kitelepítésre kijelölt bányászokat is bevettek.

Se a mai politikusok, se a társadalmunk nem tudja, hogy a pozsonyi hídfő kibővítése, és Csehszlovákia javára történő elcsatolása miért történt. Ezért felidézem az eseményeket.

1919-ben T. G. Masaryk és E. Beneš a békekonferencián Nyugat-Magyarországon Pozsonytól a Drávaig terjedő területsávon szláv korridort akart kialakítani. Az Entente tagállama, Olaszország akadályozta ezt meg, mert Dél-Tirolt a páduai fegyverszünet megkötésekor konfliktus nélkül foglalta el (az osztrák-magyar hadsereg fegyverletételének időpontja 1918. 11. 03. d.u. 3 óra, az olaszoké másnap 4-én, d.u. 3 óra). Az olasz megszállási akcióra tehát 24 óra állt rendelkezésre és ezt ügyesen ki is használták. A Brenner hágó stratégiai jelentősége volt ebben a döntő ok. Ezért az olaszok Ausztriát Magyarország rovására akarták kárpótolni, ha az Osztrák Köztársaság semlegességet ígér, nehogy a német Anschluss bekövetkezzen. Prága azonban számolt a kockázattal. Ha az Anschluss bekövetkezik, akkor az Adriai tengerre kivezető osztrák vasútvonal számukra kiesik. Ezért Prága ragaszkodott ahhoz, hogy Pozsony és Nagykanizsa között a magyar vasútvonalon tudjanak átvonulni. Emiatt

Ausztria a területi követelését nem tudta a Rábáig érvényesíteni, hanem csak a Órvidék sávját kapta meg. A Pozsony-Nagykanizsa közötti vasútvonal miatt ragaszkodott Csehszlovákia ahhoz, hogy Pozsony déli oldalán, a Duna jobb partján, hídfőállást alakíthassanak ki, ahonnan hadműveletek esetén, Csornán és Szombathelyen át összezárhassanak a délszláv hadsereggel. Ezt arra az esetre tervezték, ha Ausztriában az Anschluss mégis bekövetkezik. Olaszország érdeke volt, hogy az Osztrák Köztársaság minél előbb hivatalosan is létrejöjjön minket is megelőzve. 1938 márciusában a német-osztrák Anschluss mégiscsak bekövetkezett, a Führer hadserege Ausztriába, és Hitler Bécsbe bevonult. A német Anschluss azért jöhetett létre, mert Németország és Olaszország szövetségre lépése érdekében Hitler a németek lakta Dél-Tirolról lemondott. Ezt a dél-tiroliak Berlin árulásaként élték meg. Az osztrákok nagy lelkesedéssel fogadták Hitlert, és ezt a csatlakozást csak a vesztes háború miatt bánták meg, mert a keleti fronton, és főleg a sztálingrádi csatában nagyon sok osztrák fiatal halt hősi halált.

Csehszlovákia 1946-ban azon a címen lépett fel Magyarországgal szemben követelésével, mert szerintük Pozsony katonai biztonsága volt fontos, nehogy tüzérsgel lőjjük. Ez nevetséges érvelés volt, hiszen mindkét ország a Szovjetunió érdekkörébe került. Miért támadtuk volna meg Csehszlovákiát? Az igazi ok a Pozsony melletti dunacsúni vízlépcső építésének lehetősége volt. Ugyanis amikor a Duna a Dévényi-kapun belép, a Kisalföldön, Győr térségéig kilométerenként 40 cm-t lejt. Ezzel a vízsebességgel számolva, 25 km hosszú Duna szakaszra volt szükség, hogy min. 10 m-es duzzasztási magasságú vízlépcsőt lehessen felépíteni. A pozsonyligetfalui hídfő csak 12 km hosszan volt mindkét Duna-parton csehszlovák államterület. Dunacsúnnál érték volna el a csehszlovák állam két parti hatalmát. Ehhez elég lett volna három magyar község is, Oroszvár, Horvátjárfalu és Dunacsún. A csehszlovákok azonban ezen törekvésük indokát nem vallották be, azért hogy a három községet megszerezhessék, nagyobb területi igényrel léptek fel, és egészen Hegyeshalom széléig akartak terjeszkedni, és megjelölték igényüket Rajka és Bezenye községekre is, mert ez számukra „tüzérsgéi-biztonsági” távolságként volt indokolható. A békekonferencián nagyon kemény vita folyt, és a győztes Ausztrália delegátusa nem értette, hogy egy ilyen „birkalegelő” nagyságú területért miért folyik ilyen ádáz nagy küzdelem. Az ausztráliai magyar emigráció magyarázta meg neki, nyilván táviratilag, hogy Magyarország eddig mennyi és mekkora területet veszített, és milyen kemény küzdelem folyik minden m² terület megmentéséért. Végül az ausztrál delegátus közvetítésével Csehszlovákia nagy kegyesen lemondott Rajkáról és Bezenyéről, de továbbra is makacsul ragaszkodott a három Duna-parti község elcsatolásához. A békeszerződést 1947. február 10-én írtuk alá Párizsban. Csehszlovákia a Duna jobb parti sávjának birtokában megkezdte a dunacsúni vízlépcső és a révkomáromi kikötő közötti csehszlovák hajózó csatorna megtervezését.

A háború befejezése után, a Kárpátokból hazatérő magyar vízépítő mérnökök közül dr. Mosonyi Emil, megjelent a Tervhivatalban dr. Osztrovszki György elnöknél, és ismertette, hogy a Dunakanyarban, Visegrád és Nagymaros között vízlépcső felépítésével nemcsak a hajózási gondokon lehetne segíteni, hanem jelentős villamos energiát is nyerhetnének. Osztrovszki elbeszélése szerint, nehogy munka nélkül maradjanak ezek a mérnökök, a tervezésre költségkeretet adott nekik. (Osztrovszki: „Ha tudom, hogy ebből a tervezésből milyen szörnyszülött keletkezik, akkor egy fillért se adtam volna!”) Elkészült a terv, és amikor Csehszlovákia ezt megtudta, tiltakozni kezdett. Ugyanis a nagymarosi duzzasztás, a Garam és a komáromi Vág-torkolat közötti csehszlovák bal parti mezőgazdasági területek talajvíz háztartását megzavarta volna, és ilyen védekezésre Csehszlovákia akkor még nem volt felkészülve. Felfigyelt a tervre Gerő Ernő is, és bekérte azt. Amikor megtudta, hogy a nagymarosi vízlépcsőre mekkora beruházási összeg szükséges, ezt mondta: „Idefigyeljen Mosonyi! Ebből a beruházásból, amit Nagymarosra költenénk, én három hőerőművet is meg tudnék építeni, és háromszor annyi energiát fognak termelni, mint Nagymaros. Ezenkívül a csehszlovák elvtársak jogos tiltakozását is el kell fogadjuk, ezért a nagymarosi vízlépcső beruházása az első öt éves tervben nem fog szerepelni!”

Moszkva az érdekkörébe terelt országokban megkezdte a bolsevista diktatúra bevezetését. 1948. február 26-án Prágában a Moszkvából hazatért emigráns kommunista vezető, K. Gottwald vezetésével a Csehszlovák Kommunista Párt puccsot hajtott végre. E. Beneš köztársasági elnököt, Sztálin elvtárs nagy segítőjét és barátját „nyugdíjba” küldték, a Külügyminisztérium erkélyéről pedig az elhunyt köztársasági elnök, T. G. Masaryk fiát, Jan Masarykot, a külügyminisztert, kihajították az utcára, és ott agyrázkódást szenvedve, szörnyethalt.

Az 1968-as csehszlovák kommunista hatalomátvétel után az elkészült Dunacsún-Révkomárom közötti hajózó csatorna kész tervét irattárba tették. Megkezdődött a dunai vízi út szovjet stratégiai érdekek szerinti kialakítása, hiszen Besszarábia visszacsatolása után a Szovjetunió, illetve az Ukrán Szovjet Köztársaság a Duna bal partján dunai nagyhatalommá vált. A Moszkva által kijelölt három fontos helyszín: a Vaskapu, Nagymaros-Bős (BNV) és Pozsony-Wolfstal. Ezen vízlépcsők megépítése után került volna sor a közéjük elhelyezendő újabb vízlépcsőkre. Nálunk, Budapest alatt Mohácsig még két vízlépcsőt kellett volna építeni. Az első nagy létesítményt, a Vaskaput, román-jugoszláv közös beruházásként építették meg. A bős-nagymarosi vízlépcsőrendszer megépítését a KGST szófiai konferenciáján Moszkva irányításával határozták el. Ezek szerint csehszlovák-magyar együttműködéssel kell ezt a rendszert megépíteni. Magyarország területén, Nagymarosnál és Dunakilitinél épültek volna vízlépcsők.

A csehek saját hajózó csatornájának megépítését a szófiai konferencián elvetették. Nem Dunacsúnnál, hanem Dunakilitinél felépítendő vízlépcső és a tő gyűjtötte volna a nap $\frac{2}{3}$ -ában az érkező Duna vizet. Ez 110-130 millió m³/nap. A tó területe mindkét országra kiterjedt, tehát közös létesítmény lett volna, de számunkra azzal az előnnyel, hogy a vízkormányzás, illetve a hajózó csatornába történő átvezetés kulcsa magyar kézben marad. Még e hely neve is erre utal, mert Dunakiliti község nevéből a „kiliti” török szó, és kulcsot jelent.

A hajózó csatorna a csallóközi síkság fölé emelt magas töltésekkel épült, annyira, hogy Bős (szlovákul Gabčíkovo) templomtornya alig látszik a hajókból. Bősnél van a vízlépcső 20 m magas vízoszloppal. Az alvízi csatorna Szapnál csatlakozik vissza a Duna anyamedrébe. Nagymarosnak az volt a legfontosabb szerepe, hogy amíg a Dunakiliti tóban a nap $\frac{2}{3}$ -ban gyűjtjük a vizet, addig is legyen elegendő vízszint a Duna itteni alsó szakaszán, és ezzel biztosítsuk a hajózást. E terv az 1956-os magyar forradalom és szabadságharc, majd 12 év múlva az 1968. évi csehszlovákiai szovjet megszállás miatt szünetelt. Amikor a tervezés folytatódhatott, a két állam közötti viták elsimítása miatt közös egyetértéssel, Moszkva által ajánlott szakember, Elieva grúz hidrológust küldték. A vendégszakértőt Dr. Erdélyi Mihály vízügyi professzor barátomra bízták. Tőle tudom a következőket: Elieva hidrológus figyelmét ebéd közben egy étteremben, Erdélyi Mihály arra hívta fel, hogy síksági területen nem lenne szabad ilyen magasan vezetett csatornát csúcsüzem céllal építeni. Ezenkívül Komárom körzete földrengésveszélyes terület, mert volt már ott többször is földrengés. Ha ez újból bekövetkezne, és megrongálná a töltéseket, akkor ez a vízmennyiség hatalmas pusztítást végezne a falvakban és a városokban. Válaszul Elieva kolléga elővette az asztalon lévő szalvétát, és arra megrajzolta vázlatosan a vízgyűjtő tavat, a csatornát és a vízlépcsőket, és azt mondta: „Kolléga, vegye tudomásul, hogy ennek így kell lennie! Hogy a csatornát csehszlovák, vagy magyar területen fogják-e vezetni, abba én, mint semleges szakértő, nem szólok bele, az a két baráti ország megegyezésén múlik!”...

A megvalósítás indoka a zavartalan hajózás és a villamos-csúcsenergia hasznosítása volt. A vízlépcsőt támogató kollégák szerint a 8 órás villamos-csúcsfogyasztás idején lebecsátott nagymennyiségű víz kétszer nagyobb értéket termel, mint az átlagfogyasztás idején. Szerintem a 8 órás csúcsidőben folyamatosan érkező vízmennyiség is csúcsenergiát termel, csak fele annyi mennyiséget, mint a tározótóval. A folyamatos üzem a környezetvédelem miatt fontos!

Katonai-stratégiai okból történő vízlépcsőépítésről nem volt szabad beszélni. A valódi ok, hogy a szovjet hajózás a rakétákkal az első ütemben Pozsonyig jutna el, második ütemben

(Pozsony-Wolfstal) a Morva folyón, a duzzasztástól függően, Morvaország déli részéig tudnának eljutni.

A vízlépcső elleni magyar küzdelem 1980. májusban a tatabányai konferencián kezdődött, majd 1980. szeptember 20-án, Budapesten a Kossuth téri Technika Házában megrendezett konferencián folytatódott.

Marjai József miniszterelnök-helyettes, a KGST ügyek felelőseként, a rossz gazdasági helyzet miatt kereste a kiutat, legalább a beruházás halasztását! A szeptemberi konferencia azonban a vízlépcső iránti lelkesedéstől volt hangos.

Molnár István vízépitő mérnök barátommal a közös javaslatunk ismertetésére én kaptam időt az elnöklő Dr. Prof. Fekete Györgytől, a Duna Bizottság elnökétől. Elleneztük a tervet, elsősorban a várható környezeti károk miatt. Elsősorban a csúcsüzem ellen emeltünk szót, mert a 16 óra alatt összegyűjtött hatalmas víztömeget, a 8 órás csúcsidőben Bősnél akarták az anyamederbe leengedni. Ezzel árvíz jellegű helyzetet teremtettek volna a két part közötti hullámtérben és a víz visszahúzóadásakor a hullámtér tele lett volna iszappal, uszadékokkal és állati tetemekkel. Ezenkívül azért is aggódtunk, hogy a dorogi karszt-közet repedésein a Duna vize eljut a bányák tárnáiba, sőt a hévízi tóig is, és féltettük a csodálatosan szép Dunakanyrt egy ipari jellegű létesítménytől, a nagymarosi vízlépcsőtől.

A szavazáskor a többség a vízlépcső építése mellett foglalt állást, és csak négyen szavaztunk ellene. Tudomásul vettük a többségi szavazatot. Ezt követően hazafelé tartva, két férfi faggatott minket, hogy miért ellenezzük a vízlépcsőt. Az egyik Vargha János biológus a Búvár c. folyóirat, a másik Szabó Gábor a HVG (Heti Világgazdaság) szerkesztői voltak. Meglepődtünk, mert tudtuk, hogy a vízügyi kollégák egyik konferenciára se engedték be az újságírókat. Varga János és Szabó Gábor nem közölték ellenőrzéskor, hogy a sajtó részéről vesznek részt. Szabó Gábor a HVG-ben számolt be az ellenvéleményünkről, Varga János pedig hozzálátott a szakirodalom tanulmányozásához és a Valóság c. folyóiratban, nagyon fontos írását közölte: „Egyre távolabb a jótól”. Ezt követően pedig az Új Tükörben megjelent „Dunasaurusz” c. tanulmánya alaposan felkavarta közvéleményünket. Molnár István barátommal, mi 15 éven át, szakemberekkel (műszaki, hajózási, biológus és akadémikus) együttműködve tevékenykedtünk..

Az 1980. évi szeptemberi konferencia után Molnár István barátomat a Batthyány-téri FŐMTERV Intézetben felkereste Marjai József miniszterelnök-helyettes személyi titkára, és főnöke megbízásából aziránt érdeklődött, hogy mennyire komoly a mi tiltakozásunk, tudjuk-e azt bizonyítani. Egy heti időt adott, hogy ezt leírjuk, és átadjuk neki. Ez a hír a szemközti oldalon, a Széchenyi rakparton, a MÁVTI-ban ért. Szombaton délután (akkor még félnapot dolgoztunk), átmentem a szomszéd terembe, ahol éppen távozáshoz öltözött fel „Icuka”, a gépíró kolléganő. Megkérdeztem, hogy hajlandó-e az előadásunk kéziratát legépelni. Kérésemet egy félórán belül teljesítette, és hétfőn már Marjai József kezében volt az előadásunk szövege.

Tudom jól, hogy nem miattunk állt le a vízlépcsőépítés magyar munkája, hanem az ország akkori rossz gazdasági helyzete miatt. Marjai József csak az ürügyet kereste arra, hogy megalapozottan tudja a beruházást elhalasztani. Megkezdődött a Kormány kezdeményezésére a szakmai bizottságok vizsgálódása, és emlékezetem szerint legalább 12 szakcsoport végezte ezt. Ebbe minket is bevontak, és két év múlva a zárójelentés után kaptunk ketten összesen 4 000 Ft díjazást (akkor a havi átlagos mérnöki fizetés 1 600-2 000 Ft volt). A vízlépcső elleni küzdelem pro és contra minden területen folyt, egészen a Magyar Tudományos Akadémiáig és a Parlamentig.

Amikor Ausztriában a Bécs alatti vízlépcsőépítés az általános társadalmi ellenállás miatt megbukott, az osztrák kivitelező vállalat hirtelen munka nélkül maradt. Ez kapóra jött a magyar Kormánynak, mert Ausztria vállalta a 20 évig tartó hiteltörlesztést is, villamos energiában átadva. Csehszlovákia pedig politikai nyomással kényszerített rá minket, hogy a Nagymarosi Vízlépcső építését elkezdjük és be is fejezzük. Amikor ez a munka elkezdődött, újból fellángoltak a magyar tüntetések, amelyeket a politikai változás szeleként a magyar rendőrség már nem akart megakadályozni. A tüntetések elindításában az 1983-ban fiatalokból megalakult

ún. „Duna Kör” ifjúsági szervezet és Vargha János vezetésével fontos szerepet töltött be. Az akkori helyzet jellemzésére elmondom, hogy az első tüntetést az osztrák építővállalat megjelenésekor kezdeményezték. Amikor az osztrák kivitelezők megjelentek Nagymaroson, az Osztrák Nagykövetség Benczúr utcai épülete elé szervezték az első tüntetést. Vargha János az Andrassy úton akarta a tüntetést végigvezetni. A rendőrkapitányságtól a felvonuláshoz engedélyt kért. A rendőr őrnagy azt felelte neki, hogy: „Menjenek le a metróba, és akkor feltűnés nélkül tudnak az Osztrák Nagykövetségre eljutni.” Vargha János erre azt kérdezte: „hogyan vigyek le 20 ezer embert a metróba.” A rendőr őrnagy megdöbbenve kérdezte, hogy: „Ekkora tömeget?” Ha becsületszavát adja, hogy nem fognak botránnyosan viselkedni, akkor engedélyezem az Andrassy úton a felvonulást.” Ezzel az engedélyirattal Vargha János a Duna Kör ifjúságából 2 000 fővel rendezetten és fegyelmezetten vonult végig az Andrassy úton. Előre mentem, és az Osztrák Nagykövetséggel szembeni járdán megállva, vártam a fejleményeket. Rendben megérkezett a tüntető csapat, becsengettek a Nagykövetségre. Onnan senki se válaszolt, ezért a levelesládába betették a tiltakozó iratukat, és magnószalagról lejátszották Strauss Kék Duna keringőjét és utána szépen hazamentek. A rendőrségnél elért siker felbátorította a Duna Körösök-et, és nemcsak a sajtóban, televízióban, rádióban fejtettek ki egyre fokozódó tiltakozást, és ismertető előadásokat, hanem újból és újból egyre nagyobb méretű tüntetéseket szerveztek. A rendszerváltás előtti utolsó évben a legnagyobb budapesti tüntetés 30-40 ezer főt tett ki. Vargha János nagyon jól tudott angolul, ezért kitűnő nemzetközi kapcsolatokat épített ki, és ennek során a Duna Kör megkapta az „Alternatív Nobel-díjat”.

A veterán szakértői csapatom a Magyar Tudományos Akadémia elnöki ülésén is részt vett, és főleg a Magyar Nemzetben megjelent cikkekkel értük el a legnagyobb eredményt. A parlamenti képviselők közül a bizottsági munkánkban Király Zoltán és az akkor még villamosmérnökként tevékenykedő Mécs Imre is részt vettek. A Parlamentben a képviselők közül Dr. Szentágothay János professzor úr volt az ellenző képviselőcsoport vezetője, és amikor 1989-ben a Parlamentben felállással kellett a Nagymarosi Vízlépcsőről szavazni, tizedmagával maradt ülve. Tehát volt egy parlamenti határozat a folytatásról, és a Kormány nem mert másképp lépni. A Máltai Csúcs után megkerestük dr. Németh Miklós miniszterelnököt, és meggyőztük arról, hogy a Parlament határozata ellenére is a „szezon végén”, saját hatáskörben állítsa le a nagymarosi munkákat. Volt bátorsága ezt megtenni, és amikor a rendszer bukásakor, 1990-ben, a győztes Antall-kormánynak átadta a hatalmat, az új kormány így örökölte a vízlépcsőgondokat.

Az Antall-kormányt nagyon erős SZDSZ-es ellenzék támadta, és meg akarta buktatni. A magyar belpolitikában szinte minden negatívum emiatt következett be (ld. a taxis blokádot). Ugyanígy történt a vízlépcsőügyben is a „kötélhúzás”, nemcsak Csehszlovákiával, hanem az SZDSZ-szel is. A vízlépcső magyar-csehszlovák megegyezésnek legjobb kompromisszuma lett volna, ha Nagymaros elhagyásáért cserébe az Antall-kormány a Dunakiliti Vízlépcsőt üzembe helyezi. Az Antall-kormány az SZDSZ-szel folytatott belpolitikai harc miatt ezt nem merte vállalni. Erre fel Pozsonyban úgy döntöttek, hogy előveszik a dunacsúni vízlépcső kész tervét. Julius Binder, a vállalat főmérnöke, a beruházási terv régi költségeit átszámította az új árszínvonalon, és elmentek Bécsbe, hogy Androsch osztrák pénzügyminisztertől, aki nagykapitalista vállalkozó is volt, hitelt kérjenek a vízlépcső folytatására. Androsch bécsi cseh származású volt („Wienertschech”), ezért nemcsak szláv szolidaritásból segített Pozsonynak, hanem ütni akart a magyarokon, amiért mi az osztrák kivitelező vállalatukat leállítottuk.

1991. decemberében, a Duna Kör a Múzeum utcában, a Kossuth Klubban, a szlovák Duna elterelésről konferenciát rendezett. Ezen én is részt vettem. Vargha János ekkor a konferenciának azt hangoztatta, hogy a szlovákoknak erre a beruházásukra csak „400” millió koronájuk van. A dunacsúni szlovák vízlépcső beruházása ugyanannyiba fog kerülni, mint Dunakiliti. „Honnan van a szlovákoknak 5 milliárd koronájuk erre? Hadd kezdjék el a földmunkákat, még 4-5 évig vitatkozhatunk velük.” Erre én megszólaltam, és a következőket mondtam: „János, vigyázz, ne bízd el magad! Én vasúti pályaépítő mérnökként sok olyan hídépítést végeztem el, ahol a forgalmat sebességhatározással fent tudtuk tartani. Vigyázz, mert

Binder is tudja, hogy ideiglenes provizórikus építményekkel is el lehet terelni a Dunát, a hajózó csatornába.

Néhány nap múlva dr. Sámsondi-Kiss György, az új kormánybiztos (Dr. Udvari László utóda) arra kért minket, hármunkat, engem, Dr. Perczel Károlyt és Molnár Istvánt, hogy kormányzati autóval menjünk ki Szlovákiába, Somorja városba, és mérnök szemmel nézzük meg, és tájékoztassuk őt, hogy milyen munkába kezdtek a szlovákok. Somorján Sárkány Sándor kolléga háza előtt hagytuk a magyar rendszámú kormányzati autót, és az ő szlovák Skodájával mentünk ki a Somorja előtt lévő szakasz még száraz tófenékre. A Duna bal partja közelében, hosszú sorban dolgoztak az osztrák kotrógépek. Már sötét volt, ezért térvilágítási lámpákkal és reflektorral dolgoztak. A kotrógépek egymás mögött, láncban sorakoztak fel. Németül értettem, ezért megkérdeztem az egyik kotrógép vezetőjét, miért, és milyen célból dolgoznak itt. Elmondta, hogy Szlovákia kettéosztja a vízgyűjtő tavat, és a Dunával párhuzamosan a résfal részére mély árkot kotornak, és a svédektől kapott műanyag, gyorsan dermedő vegyszert engednek le, amely a talajvíz elszigetelését végzi. Megértettük a lényegét, és ezzel kezünkben volt a bizonyíték. Ismerve a párizsi béketárgyalások cseh nyelvű könyvét, és azt évekkal ezelőtt magyarra fordítva sokszorosítottam, ebből tudtam meg, hogy a béketárgyalás egyik súlyponti kérdése volt a három észak-dunántúli magyar község elcsatolása a dunacsúni vízlépcső építése érdekében. Ekkor bizonyosodtam meg arról, hogy ehhez a szlovákoknak megvan a kiviteli tervük.

Hazatérve Budapestre, két nap múlva a mérnöki szakvéleményünket fényképmellékletekkel átadtuk dr. Sámsondi-Kiss György kormánybiztos úrnak. Ezt továbbította miniszterelnökének, dr. Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter úrnak és a Parlament Környezetvédelmi Bizottságának is. Kb. 10 nap múlva dr. Sámsondi-Kiss György kormánybiztos úr fénymásolatban kezünkbe adott egy másik úti jelentést. Ebben dr. Hajóssy Adrienne geofizikus, a parlamenti Környezetvédelmi Bizottságra hivatkozással a következőket írta le: „Dr. Perczel Károly, Hábel György és Molnár István mérnökök egy kirándulás keretében jártak kint a tározó tó területén. Hamis jelentésükkel félrevezették a Kormányt. Amikor én ezt olvastam, szerveztem egy parlamenti Bizottságot, és mi is kimentünk a tározó tó területére, a helyzetet tanulmányozni. Semmilyen olyan építési munkát nem tapasztaltunk, ami a Duna elterelésére utalt volna. Ilyen nagy építkezéshez vasúton kell az építőanyagot a helyszínre szállítani. Dunacsún község területén semmilyen iparvágánnyal, és rakterületen tárolt anyagokkal nem találkoztunk. A kotrógépek csak kavicskitermelést végeztek. Mérnöki kítűző karót nem láttunk, pedig enélkül sehol nem szoktak építési munkát végezni. A kormánybiztos úr által kiküldött Bizottság tehát nem a valóságnak megfelelő jelentést írt.”

Amikor ezt az ostoba jelentést elolvastam, megjegyeztem, hogy dr. Hajóssy Adrienne nem tudja: a kotrógépek láncolata nem a mérnöki piros-fehér kítűző rudak irányában sorakozott fel, hanem lézersugárral összekapcsolódva tartották az irányt. Egyébként ehhez a Duna-parti építéshez nem volt fontos vasúti iparvágányt építeni, mert hajókkal sokkal olcsóbb az anyagszállítás.

Ezek után a parlamenti Környezetvédelmi Bizottság ülésére én is elmentem. Elöttem dr. Sámsondi-Kiss György kormánybiztos urat a Bizottság elnöke letorkolta. A jelen lévő dr. Hajóssy Adrienne ezen még mosolygott is. Amikor el akartam az elnök úrnak mondani, mi a Duna elterelési ügyben az igazság, azt mondta, hogy ez ma nem napirendi pont, engem nem hívtak, köszöni, elmehetek! Dr. Hajóssy Adrienne ezen is mosolygott. Nem értettem, hogy lehet ennyire vak ilyen fontos ügyben a Parlamenti Bizottság. Hazamentem. Másnap a lakásán felhívtam dr. Rott Nándor parlamenti bizottsági elnök urat. A felesége vette fel a telefont: „Itthon van, de egészségileg nincs rendben, ezért beszélgetésre alkalmatlan, majd máskor érdeklődjék”.

Csehszlovákia „fenyegető” módon, hátha meggondoljuk magunkat, közölte velünk, hogy hajlandó a Dunát elterelni. Sajnos az Antall kormány nem hallgatott dr. Sámsondi Kiss György kormánybiztosra, aki kompromisszumos megoldásra törekedett. Ezek után Julius Binder szlovák építési főmérnök elvégezte a legfontosabb munkákat, és a megépített dunacsúni pillérek közé

ideiglenes jelleggel építési szabvány vasbetongerendákat helyezett el. Így készült a Duna elterelésére.

1991 decemberében, dr. Hajóssy Adrienne jelentése után, írtunk dr. Antall József miniszterelnök úrnak hosszabb levelet, amelyben a valódi helyzetet ismertettük és felvázoltuk a legfontosabb teendőket. Levelünkre 1992 húsvétjáig semmilyen válasz nem érkezett. Dr. Prof. Mádl Ferenc miniszter úr a nagyhét előtti napokban, a Technika Házában a műszaki fejlesztési helyzetünkről sajtótájékoztatót tartott. Kíváncsiságból ezen részt vettem. Megkérdeztem, hogy ha neki szignálták ki a miniszterelnök úrnak írt levelünket, olvasta-e, s ha igen, akkor mi ebben az álláspontja. Döbbenet nézett rám, és közölte, hogy ilyen iratról nem tud. Mégis ha ez az irodájába került, akkor a húsvéti nagyhetet feláldozza arra, hogy megkeresse, és ha megtalálja, nyilvánosság előtt fogja a hamut a fejére szórni. Húsvét után üzent, hogy menjünk a Parlamentbe, az irodájába. Akkor mondta el nekünk, hogy a levelünk előkerült, de sose látta, és az engedélye nélkül irattározta. Azonnal tudtam, hogy ebben dr. Hajóssy Adrienne a hibás, aki dunai pályafutását dr. Sámsondi-Kiss György kormánybiztos úrnál kezdte. („képes lennék életemet adni a Duna megmentéséért!”). Dr. Hajóssy Adrienne nem értett egyet a kormánybiztos úr kompromiszum törekvésével és ezért átment Dr. Prof. Mádl Ferenc tárca nélküli miniszter úr kabinet irodájába, ahol kitűnően tudta érvényesíteni akaratát. Dr. Prof. Mádl Ferenc jogtudományi professzorral bízta dr. Antall József a műszaki fejlesztést és a dunai vízlépcsővel kapcsolatos tárgyalásokat. A szlovákokkal való tárgyalásra miniszter úr magával vitte dr. Hajóssy Adriennet. Dr. Király Miklós kabinetvezető úrral közösen, önkényesen keverték meg a vízlépcsővel kapcsolatos iratokat. Jellemző, hogy dr. Király Miklóstól ered az a hírhedt mondás, hogy a Duna elterelés csak „papírtigris”. Ez tulajdonképpen válasz volt a sajtóban megjelent szlovák figyelmeztetésekre, de ez a gúnyolódás nagyon mellen ütötte Pozsonyban Julius Binder főmérnököt, és híres válasza: „Majd meglátja Budapest, milyen éles fogai vannak az én tigrisemnek.” Igaza lett, mert egy év múlva Julius Binder főmérnök úr megkérdezésünk nélkül, önkényesen elterelte a Dunát a bösi csatornába. A Nagy-Duna vize a Szigetközéből egy nap alatt eltűnt, és emiatt a vízi élővilág, majd a talajvíz szintje is jelentősen károsodott. Azóta se tudtuk, 20 év alatt a Szigetköz gondjait megoldani. Sokféle okoskodó javaslat született, pl. az öreg Duna medrébe keresztgátak építése, ami földrengés esetén súlyos árvízi katasztrófát okozhat; ilyen esetben még Győr városa is „úszhat”.

1994-1998 között Horn Gyula szocialista-liberális koalíciós kormánya Vladimir Mečiar szlovák miniszterelnökkel egyezkedett, és a Nagymarosi Vízlépcső megépítésének ígérete ellenében azóta is Dunakilitinél az anyamederbe 400 m³/s vízmennyiséget kapunk, de a közös határmeder miatt a nekünk járó kb. 1 000 m³/s vízből a 600 m³/s mai napig sem kapjuk meg. Ez a hátralék 20 év alatt összesen kb. 600 milliárd m³ Duna víz, 20 m-es vízszint különbséggel ejtve. Az ebből termelt villamos energiát sem kapjuk meg.

A Nagymarosi Vízlépcső megépítését a szlovákok nemcsak a dunai hajózás miatt követelik, hanem Szlovákia ezzel akarja a Vág folyó komáromi torkolatában szükséges vízlépcső építését megtakarítani. A hágai perben Magyarországot Horn Gyula kormánya képviselte, de semmilyen komoly eredményre nem jutottak. A mára kialakult megoldatlan helyzet, és a Dunával kapcsolatos súlyos veszteségünkért a szocialisták és a liberálisok felelősek. Jó lenne, ha a polgári-nemzeti Kormányunk eredményes munkával tudná ezt a súlyos, megoldatlan gondot, úgy-ahogy rendbe hozni. Dunacsúnnál egészen Oroszvár községig húzódik a szlovák tározótó, amit hatalmas szlovák büszkeséggel hasznosítanak, és neveznek el a szlovákok „pozsonyi Balatonjának”. A tározótó nagysága kb. akkora, mint a mi Velencei tavunk. Szép hely, érdemes oda ellátogatni, és sírni a magyar politika hihetetlen tehetetlenségén. Szlovákia második nagy győzelmét aratta fölöttünk, a trianoni és párizsi békediktátumokkal igazságtalanul kétszer megszerzett területgyarapodáson kívül, a dunai vízlépcső szlovák tározótávéval. A Dunakiliti Vízlépcső hatalmas betonlétesítménye ott áll kihasználatlanul a volt anyameder jobb oldalán, magányosan az erdő közepén, figyelmeztetve a magyar politika szédületes melléfogására.

Budapest, 2013. március 15

vitéz Hábel György
vasdiplomás erdőmérnök,
Jáky-díjas közlekedési mérnök-közgazda,
ny. MÁV mérnök-főtanácsos
1940 óta nemzeti közíró
Budapest